

Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру қағидаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. 2015 жылғы 24 ақпандағы № 162 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2015 жылы 22 қазанда № 12193 болып тіркелді.

"Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы" 2002 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабы 3-тармағының 55-11) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру қағидалары бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Көлік комитеті (Ә.А. Асавбаев):

1) осы бұйрықтың заңнамада белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін, оның көшірмесін күнтізбелік он күн ішінде мерзімді баспа басылымдарында және "Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы "Әділет" республикалық мемлекеттік кәсіпорнының ақпараттық-құқықтық жүйесінде ресми жариялауға жіберуді;

3) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің интернет-ресурсында және мемлекеттік органдардың интранет-порталында орналастырылуын;

4) осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Заң департаментіне осы бұйрықтың 2-тармағының 1), 2) және 3) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылауды өзіме қалдырамын.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының

Инвестициялар және даму

министрінің міндетін атқарушы

Ж. Қасымбек

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Қаржы министрі

_____ Б.Т. Сұлтанов

2015 жылғы 18 қыркүйекте

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Денсаулық сақтау және әлеуметтік

даму министрінің

_____ Т. Дүйсенова

20__ жылғы "___" _____

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Ұлттық қауіпсіздік комитетінің төрағасы

_____ Әбіқаев Н.Ә.

2015 жылғы 31 наурызда

Қазақстан Республикасы
Инвестициялар және даму министрінің
міндетін атқарушысының
2015 жылғы 24 ақпандағы
№ 162 бұйрығымен
бекітілген

**Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға
кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру қағидалары
Тарау 1. Жалпы ережелер**

Ескерту. 1-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда – ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1. Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру қағидалар (бұдан әрі – Қағидалар) "Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы" 2002 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 4-бабы 2-тармағының 20) тармақшасына сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағида:

- 1) порт акваториясы шегінде және оған кіреберістерде жүзуді;
- 2) кемелердің портқа кіруін және олардың порттан шығуын;
- 3) кемелердің портта тұруын;

4) порт акваториясында кемелердің жүзуі және тұрақта тұруы кезінде құрылыстардың қауіпсіздігін және сақталуын қамтиды.

3. Кемелер теңіз порттары акваториясында және оларға кіреберістерде жүзген және тұрақта тұрған кезде осы Қағиданың ережелері және порт капитанының өкімі, соның ішінде Кемелердің теңізде соқтығысуының алдын алу халықаралық ережесін (бұдан әрі – КҚАХЕ-72) ескере отырып, порт бойынша міндетті қаулылар сақталады.

3-1. Теңіз портына кіру (шығу), оның акваториясында жүзу және тұру кезінде теңіз кемелерінен теңіз портының міндетті түрде көрсететін қызметтері үшін алым алынады, оның тізбесі "Теңіз портының міндетті түрде көрсететін қызметтерінің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 77 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10906 болып тіркелген) бекітілген.

Теңіз портының иесімен (теңіз терминалының операторымен) онымен айқындалған шарттарда және тәртіпте осы портта тіркелген кемелерге және халықаралық тасымалдар жүргізетін кемелер үшін кеменің теңізде автономдық жұмысының мерзімінен асып тұруына байланысты жүк тасымалдаудан тыс қызметтерге (қорларды толықтыру, бункерлеу, қалдықтарды тапсыру немесе басқа мәжбүр еткен қажеттілік) теңіз портының міндетті түрде көрсетілетін қызметтеріне мемлекетпен реттелмейтін жеңілдіктер беріледі.

Ескерту. Қағида 3-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

4. Осы Қағидада пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) арнайы жұмыстармен айналысатын кеме – мина қаупін жоюмен айналысатын кемелерді қоспағанда, теңізде мұнайдың төгілуін жоюмен, су асты кабельдерін жүргізумен немесе көтерумен, навигациялық белгілерді қоюмен немесе алумен, гидрографиялық, су асты немесе басқа да арнайы жұмыстармен айналысатын кеме;

2) кемелік рөл - кеме келген және кеткен кездегі экипаждың саны мен құрамы туралы мәліметтерден тұратын кеме құжаты.

3) сыртқы рейд – теңіз портына кіреберістерде арнайы бөлінген және кемелердің тұрақта тұруына, қызмет көрсетуге және оларды ресімдеуге арналған су кеңістігі;

4) теңізде жүзушілерге жіберелетін хабарлама - навигациялық карталарды, теңізде жүзу үшін әдістемелер мен нұсқауларды түзету жөніндегі гидрографиялық деректердің өзгерісін қамтитын құжат.

Осы Қағидада Заңға сәйкес өзге де ұғымдар пайдаланылады.

Тарау 2. Порт акваториясы шегінде және оған кіреберістерде жүзу тәртібі

Ескерту. 2-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-параграф. Жалпы ережелер

5. Порт акваториясы шегінде және оған кіреберістерде жүзу кезінде белгіленген қозғалыс жолдарын ұстану, әскери корабльдермен және су түбін тереңдету кемелерімен айырылысатын жер ерекшеліктерін ескеру және жүзу режимі туралы кемелерді хабардар ету жүзеге асырылатын корабльдердің, брандвахталардың және жағалау посттарының ерекшелік сигналдарын білу керек. Кемелердің портқа кіруі мен порттан шығуын реттейтін сигналдар Қағидаға 1-қосымшада көрсетілген.

6. Егер порт капитанының өкімімен өзгеше көзделмесе, онда портқа кіретін немесе өзен фарватері бойынша ағысқа қарсы жүзетін кеме ағыс бойынша жүзген немесе порттан шығатын кемеге жол береді. Ағысқа қарсы жүзген немесе портқа кіретін кеме:

1) басқару және маневрлеу мүмкіндігі шектеулі болған және КҚАХЕ-72 сәйкес шамдар мен белгілерді алып жүрген;

2) өз шөгуімен ығыстырылған және КҚАХЕ-72 сәйкес сигналдар берген жағдайлар ерекшелікті құрайды.

7. Қарсы бағыттардан екі кеме тар орынға, бұрылысқа немесе бір тұстамадан екінші тұстамаға өткен орынға жақындаған кезде осындай жерден екі кемең бір мезгілде өтуі мүмкін болмағанда немесе қауіпті болғанда, онда басқа кемеге жол беруге міндетті кеме алдыңғысының одан қауіпсіз қашықтықта тұрып, бұрылуды аяқтауына мүмкіндік беруі тиіс.

8. Тар жерлерде арнайы және су түбін тереңдету жұмыстарымен айналысатын кемелерден алшақтау олардан еркін өту мүмкіндігі туралы растау алғаннан кейін жүзеге асырылады.

9. Арнайы жұмыстар жасап тұрған кемеге жақындаған кезде онымен алдын ала ультрақысқа толқынды радиобайланыстар (бұдан әрі - УҚТ) бойынша байланыс орнатылады және қауіпсіз өту келісіледі, одан әрі КҚАХЕ-72 сәйкес әрекет жасай отырып, бұл ретте қауіпсіз қашықтықты және жылдамдығын КҚАХЕ-72 сәйкес сақтайды.

Ескерту. 9-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

10. Суда қауіпті толқын көтерілуін болдырмау үшін капитан алдын ала кемең жылдамдығын:

1) тіркеп сүйреу керуендері мен шағын өлшемді кемелерден алшақтағанда;

2) жүзу крандарының, дебаркадерлердің, жүзу доктарының, қайта тиеу және басқа да арнайы жұмыспен айналысқан құю кемелердің жанынан өткенде;

3) зәкірде немесе қайранда тұрған кемелерді айналып өткенде;

4) су асты, гидротехникалық және басқа арнайы жұмыс орындалатын жерден өткенде;

5) су түбін тереңдету кемелерін айналып өткенде;

6) айлақта, кеме бортында жұмыс істейтін адамдары бар салдар мен шлюпкалардың маңынан өткенде азайтады.

11. Су асты қанаттары бар кемелерге көрінім 5 кабельт және одан төмен болған кезде фарватерлер мен каналдар бойынша тек су ығыстырғыштық жағдайларында қозғалуға рұқсат етіледі.

12. Каналда немесе фарватерде кемеңі зәкірге қою мынадай:

1) одан әрі қозғалу анық қауіп төндіргенде;

2) техникалық бұзылу салдарынан кеме тоқтауға мәжбүр болғанда;

3) өту жолын басқа кемелер жауып тұрған жағдайда жүзеге асырылады.

13. Фарватерде және каналда зәкірге тұруға (немесе айлақтық бағаналарға арқандап байлануға) мәжбүр болған кемеңің капитаны кемелер қозғалысын басқару орталығына (пост) бұл туралы қолда бар байланыс құралдарымен жедел хабарлауға міндетті.

Хабарламада кемеңің атауы, кемеңің зәкірге (арқандап байлау) қойылған уақыты, орны мен себептері, сондай-ақ тұру ауданында қозғалыстың қаншалықты дәрежеде қиындағаны туралы мәліметтер көрсетіледі.

14. Порт суларында кемелерді тіркеп сүйреуге басшылық етуді Порттың теңіз әкімшілігі жүзеге асырады.

15. Тіркеп сүйрету басталғанға дейін оның басшысы тіркеп сүйреу операциясына қатысатын кемелер капитандарымен бірлесіп, оны жүргізу тәртібін келіседі. Егер тіркеп сүйреу лоцмандық алып өтумен жүзеге асырылса, онда оны жүргізу тәртібін келісуге лоцман да қатысады. Барлық туындаған мәселелер мен келіспеушіліктерді порт капитаны шешеді.

16. Тіркеп сүйрейтін кемелер қозғалтқыштарының қуаты мен икемділік сапасы сүйретін жүзу керуенінің сенімді басқарылуын қамтамасыз етпесе (жел мен ағысты ескергенде) тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

17. Кемелер тез тұтанатын мұнай өнімдерімен құйылмалы жүктелген жағдайда лагпен сүйретіп жүзу жүргізілмейді, сондай-ақ бір тіркеп сүйрегiшпен бір уақытта мұнай өнімдерімен құйылмалы жүктелген бірнеше кемелер тіркеп сүйретілген болса, тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

18. Порт акваториясы бойынша жүзіп сынауға кеме жатқан келе жүзіп сынау ауданына осы кемеңің қауіпсіз өтуін қамтамасыз ететін тіркеп сүйрегiштермен алып жүріледі.

19. Өздігінен жүретін кемеңі оның бортынан арқандап байлаудан босатылған жүзу құралдарымен тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

20. Тіркеп сүйрейтін кеме тіркеп сүйретілетін кемедегі жұмыстан тіркеп сүйреу басшылығының командасы бойынша ғана босатылады.

Тіркеп сүйрететін кемеңің төңкеріліп кету қаупі тікелей төнген жағдайда ғана тіркеп сүйретілетін кемеден команда берілместен тіркеп сүйреу арқаны тасталады.

2-параграф. Кемелерді мұзжарғыштармен алып өту тәртібі

21. Қысқы уақытта теңізде мұз жататын порттарда навигацияның басталуы мен аяқталуын Порттың теңіз әкімшілігі жариялайды.

22. Мұздардан кемелерді алып өтуді, сондай-ақ мұзжарғыштар мен тіркеп сүйреу кемелерінің барлық басқа жұмыстарына басшылық етуді Порттың теңіз әкімшілігі жүзеге асырады. Порттың теңіз әкімшілігі портқа кіреберістегі мұз жағдайы туралы кемелер капитандарына хабарлайды, ал мұздан алып өтуге өтінім болғанда - мұзжарғышпен кездесу орнын және алып өту кезегін хабарлайды.

23. Портта мұз арқылы кемеңің мұздан алып өтуге өтінім еркін түрде беріледі және портта порт бастығына, ал теңізде мұзжарғыш капитанына жолданады.

24. Порт капитанының өкімімен өзгеше мерзімдер белгіленбесе, кеме мұз шетіне жақындағанға дейін 48, 24, 12 және 4 сағат бұрын барлық мұзжарғышпен қамтамасыз етудің түрлеріне еркін түрде берілген өтінімдер беріледі.

25. Мұзжарғышпен алып өтуге біліктілік қоғамының мұздық сыныбы, мұздан өту үшін жеткілікті отын мен тағам қоры, ағаш білеулер, тез қататын цемент, пластырь маттар және басқалары бар кемелер жатады. Кемеңің су төгу құралдары мен кемеңің қабылдағыш радиоқондырғылар кемеді жарамды жай-күйде болуы қажет.

Осы шарттар орындалмаған кезде, сондай-ақ кемеді Кеме қатынасы тіркелімі немесе біліктілік қоғамы берген жүзеге жарамдылығы туралы куәлігі және басқа да кеме құжаттары болмаса, порт капитаны, ал мұзжарғыш порт шегінен тысқары өткен кезде мұзжарғыш капитаны кемеңің теңізге шығарудан немесе оны портқа кіргізуден бас тартады.

26. Мұзжарғышпен алып өткен кезде бірін-бірі басып озбай, бірінен соң бірі мұзжарғышқа ілеседі және дереу артқа толық шегініс жасауға дайын, бұл ретте руль "Тіке" жағдайында болады.

27. Мұзда мұзжарғыштың тіркеп сүйреуінде келе жатқан кеме өз қозғалтқышын мұзжарғыш капитанының бұйрығынсыз қоспайды. Кеме мұзжарғыш капитанының алғашқы талап етуі бойынша тіркеп сүйрегішті беруге, сондай-ақ толық кері шегініс жасауға дайын болуы тиіс.

28. Кемелердің мұз арқылы жүзу уақыты мен тәртібін, сондай-ақ бір мезгілде өткізілетін кемелер санын портта порт капитаны, ал теңізде - мұзжарғыш капитаны белгілейді.

29. Бірінші кезекте әскери кемелер, жолаушылар кемелері және жеделдігі туралы нұсқаулар жасалған жүктері бар кемелер, ал сонан соң мұз шетіне келу кезегіне қарай немесе порттан шығу дайындығына байланысты барлық басқа кемелер өткізіледі.

30. Мұзжарғышқа ілесіп мұзда жүзіп келе жатқан кеменің капитаны мұзжарғыш капитанының мұзда қозғалуға қатысты бұйрығына бағынады және соған байланысты іс-қимыл жасайды. Кеме капитаны мұз аймағынан бірлесіп тезірек және авариясыз өту үшін мұзжарғыш капитанына жәрдем көрсету үшін барлық өз іс-қимылын бағыттайды.

31. Мұзжарғыш капитанының өкімдерін осы мұзжарғыштың алып өтуімен келе жатқан кеме капитаны орындамаған жағдайда мұзжарғыштың капитаны кемені алып өткізуден бас тартады.

32. Мұзжарғышқа ілесіп мұзда жүзіп келе жатқан кемелер мұзжарғыштар мен алып өтетін кемелер арасындағы байланыс үшін қолданылатын Халықаралық сигналдарды осы Қағидаға 2-қосымшаға сәйкес, сондай-ақ осы Қағидаға 3-қосымшаға сәйкес мұз операциялары процесінде пайдаланылуы мүмкін дыбыстық және өзге құралдармен, соның ішінде радио бойынша берілетін қосымша сигналдарды басшылыққа алады.

Мұзжарғыш немесе басқа кеме беретін кез келген сигналды мұзжарғышқа немесе сигнал берген кемеге жақын келген кемеден бастап жүйелі түрде соңында келе жатқан әрбір кеме қайталайды.

Осы сигналдар көмегімен берілетін мұзжарғыштың талаптарын кемелер жедел орындайды.

Авариялық жағдайда, керуенде келе жатқан кемелердің қозғалыс режимін жедел өзгерту қажеттілігі туындағанда, радиомен берілген "Жүрісті азайтындар", "Дереу кемені тоқтатындар" және "Менің машинама кері шегініске жұмыс істейді" деген командалар тиісті дыбыс сигналдарымен қайталаынады.

3-параграф. Кемелер қозғалысын басқаруды ұйымдастыру

33. Теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу навигациялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету кемелер қозғалысын басқару жүйесі (бұдан әрі - КҚБЖ) арқылы навигациялық орталықпен жүзеге асырылады.

Ескерту. 33-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

33-1. Акватория күйі, навигациялық жағдайы және КҚБЖ қолданылатын аудандағы кеме туралы ақпараттарды алуды қамтамасыз ететін КҚБЖ-нің техникалық құралдарын негізі түрлері:

- кемелермен дауысты ультрақысқа толқынды радио байланыс құралдары;
- жағалаудағы радиолокациялық станциялар;
- автоматты ақпараттық (сәйкестендіру) жүйесі;
- теледидарлық бақылау жүйесі,

ультрақысқа толқынды радиопеленгаторлар;

метеорологиялық және гидрологиялық аспаптар болып табылады.

Ескерту. Қағида 33-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

34. Кемелерге қызмет көрсету мынадай кезекпен жүргізіледі:

1) авариялық кемелер, көмек көрсету үшін ілескен кемелер және бортында ауыр науқастары бар кемелер;

2) кесте бойынша келе жатқан паромдар мен жолаушы кемелер;

3) тез бұзылатын жүктері бар кемелер, егер бұл жүк негізгі болса және оның салмағы басқа бірге тасымалданатын жүктер түрлерінен неғұрлым көп немесе басқа бірге тасымалданатын жүктер түрлерінен 50% астам құраса;

4) сүйретілетін объектілері бар тіркеп сүйрететін кемелер;

5) қауіпті жүктері бар кемелер, соның ішінде газ-тасушы, химия-тасушы және мұнайқұю кемелері;

6) желілік кемелер;

7) өтінімдер түсу уақытына сәйкес өзге де кемелер.

35. КҚБЖ әрекетінің аймағында кеме қозғалысы (аймаққа кіру, зәкірге қою, айлаққа келу және арқандап байлау және одан кету, қайта арқандап байлау және басқа) теңіз порты капитанының бұйрығымен әр теңіз порты үшін навигациялық орталықтың ұсынымына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 35-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

36. Навигациялық орталығы:

1) КҚБҚ іс-қимылы аймағындағы кіреберістерде кемелерді табуды, кемелермен байланысты орнату, әрбір кеме туралы қажетті деректер тізбесін алуды;

2) кемелердің қозғалысына тұрақты радиолокациялық қадағалауды, жағдайдың шиеленісуі немесе кемелердің ережелерді бұзған кезде кемелерге нұсқаулар беруді;

3) КҚБҚ іс-қимылы аймағындағы қозғалысты реттеуді, кемелердің арасындағы белгіленген жолдардың, жылдамдық пен қашықтықтардың сақталуын қадағалауды;

4) зәкірге қоятын жерлерде кеме жағдайына радиолокациялық қадағалауды;

5) кемелерге навигациялық жабдықтар құралдарының жұмысындағы өзгерістер туралы деректерді, гидрометеоақпарат, навигациялы-гидрографиялық ақпарат беруді (қажеттілік туындаған кезде, сондай-ақ сұрау салу бойынша);

6) авариялық жағдайға әкелуі мүмкін іс-қимылдар немесе жағдайлар байқалған кезде кемелерге ақпараттар мен нұсқаулар беруді;

7) кемелерді радиолокациялық алып өтуді, онда КҚҚБ лоцман-операторы алып өтетін кемені қабылданған координаттар жүйесіндегі оның орналасқан орны туралы тұрақты түрде хабарлайды;

8) кемелер, жағалаулық ұйымдар мен қызметтер арасында байланыс орнатуға жәрдемдесуді;

9) КҚҚБ іс-қимылы аймағында авариялық-құтқару, су түбін тереңдету, тіркеп сүйреу және басқа арнайы жұмыстарда жәрдемдесуді жүзеге асырады.

36-1. Навигациялық орталықтың қызметі теңіз портының міндетті қызметтер құрамына кіреді (навигациялық қызмет) және "Мемлекеттік мүлік туралы" 2011 жылғы 1 наурыздағы Қазақстан Республикасы Заңымен белгіленген тәртіпте тиісті салалық уәкілетті органымен бекітілетін бағалары бойынша көрсетіледі.

Бұл ретте навигациялық орталықтың қызметі үшін әскери кемелерден және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-Теңіз Күштерінің және Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің, сондай-ақ мемлекеттік органдармен табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды ескерту және (немесе) жою бойынша шараларды қабылдау, оларға дайындықты арттыру (оқытулар, жаттығулар) бойынша іс-шараларға қатысу үшін қатыстыратын кемелерінен төлем алынбайды.

Ескерту. Қағида 36-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

36-2. КҚБЖ жұмысын ұйымдастыру және оның қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз ету КҚБЖ операторларымен және инженерлік-техникалық қызметкерлерімен жүзеге асырылады.

КҚБЖ қызметкерлерінің тиісті біліктілігін қолдау үшін навигациялық орталықпен техникалық, жаттығу, тілдік және басқа да дайындықтың түрлері ұйымдастырылады.

Ескерту. Қағида 36-2-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

37. Кемелерді радиолокациялық алып өту кез келген көрінім жағдайында еркін түрде берілген кеменің өтінімі бойынша жүзеге асырылады.

Жағалаудағы радиолокациялық станциялармен (ЖРСЖ) жабдықталған барлық порттар мен каналдар, егер порт капитанының өкімімен өзге талаптар қойылмаса, 2 миль және одан төмен көзбен шолып көру кезінде міндетті радиолокациялық алып өту белгіленеді.

38. Радиолокациялық алып өту тәртібін КҚҚБ операторы порт капитанымен алып өту басталғанға дейін келіседі.

Радиолокациялық алып өту процесінде кемелер орталығынан ақпарат алады және оған қолданылатын іс-қимылдар туралы хабарлайды.

Радиолокациялық алып өтудің басталуы мен аяқталуын орталығы жариялайды.

39. Орындау үшін:

1) қозғалыс кезегіне;

2) қозғалыс бағыты мен жылдамдығына;

3) зәкірге қою орнына;

4) тікелей қауіптің алдын алу іс-қимылдарына қатысты навигациялық орталығының нұсқаулары міндетті болып табылады.

Кеме навигациялық орталығының нұсқауларын орындау мүмкін болмайтын барлық жағдайлар туралы, себептері мен өзінің одан арғы ниеті туралы хабарлайды.

40. КҚБҚ іс-қимылдары аймағына жеткенге дейін теңізден келетін кемелер осы аймақтың қозғалысын реттейтін навигациялық орталығымен ультроқысқа толқында радиобайланыс жасайды.

41. Кеме навигациялық орталығымен бірінші байланыс сеансы кезінде мыналарды:

1) кемеңіздің түрі, атауы мен мемлекеттік тиістілігі (туы);

2) аймаққа кіру уақытын;

3) маневр жасау режиміндегі жылдамдығын;

4) баратын портын;

5) жалпы сыйымдылығы мен өлшеу куәлігі бойынша негізгі өлшемдерін;

6) нақты шөгуін;

7) жүк түрі мен санын;

8) кеме радиолокациялық станциясының жай-күйі туралы мәліметтерді;

9) жүзу және маневр жасау қауіпсіздігіне әсер ететін шектеулер туралы ақпаратты хабарлайды.

42. Навигациялық орталығының сұратуы кезінде кеме өзін таныту мақсатында қандайда бір белгінің қасында өзінің орнын көрсетуге (әрбір жеке жағдайда нақты көрсетіледі) немесе таныту маневрлерін жасауға міндетті.

43. Навигациялық орталығы кемеге қозғалыс бағытын, зәкірге тұру орнын көрсетеді, сондай-ақ басқа қажетті мәліметтерді хабарлайды.

44. Аймақта немесе зәкірде тұрған кеме қозғалу басталғанға дейін ол аймақта орналасқан навигациялық орталығымен радио немесе телефон байланысын құрады.

45. Кемелер басқа арна көрсетілмесе, аймағында болатын навигациялық орталығының жұмыс арнасында тұрақты радиовахтаны (кезекшілікті) атқарады.

45-1. Экипажы орыс тілінде сөйлемейтін, шетелдік тумен жүзетін кемелермен радиотелефон байланысы үшін А.918 (22) бұрыштамасымен мақұлданған Теңіз радиобайланысы үшін Халықаралық теңіз ұйымының стандарттық сөйлемді қолданумен (IMO Standart Marine Communication Phrases) ағылшын тілінде қолданылады.

Ескерту. Қағида 45-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

45-2. Кемелерден навигациялық орталыққа жіберілетін хабарламалардың форматы мүмкіндігінше Халықаралық теңіз ұйымының А.851 (20) "Кеме қатынастары жүйесінің жалпы қағидаттары және кеме қатынастарына қойылатын талаптар" қарарына сәйкес болуы қажет.

Ескерту. Қағида 45-2-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

45-3. Навигациялық орталықпен кемеге жіберілген хабарлама ақпарат, ескерту, ұсыныс немесе нұсқау ретінде анық жіктеледі және тиісті сөзбен сүйемелденеді.

Навигациялық орталықтан ақпарат, ескерту, ұсыныс немесе нұсқау алған кемелер олардың алынғанын, сондай-ақ алынған нұсқауларды орындауға дайындығын растайды.

Кемемен навигациялық орталықтың ұсынысын және нұсқауын орындау кезінде кемемені басқарудың тәртібі мен тәсілдері кеме капитанымен айқындалады.

Қауіпсіздік мақсатында навигациялық орталықтың нұсқауларын орындау мүмкін емес болған жағдайда, кеме капитаны дереу ол туралы навигациялық орталықты хабардар етеді және ол туралы вахталық журналында жазба жазылады.

Ескерту. Қағида 45-3-тармақпен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

46. Навигациялық орталығының кемелермен радиобайланысы, сондай-ақ ағымдағы радиолокациялық ақпарат құжатталады. Жазбалар үш күн бойы сақталады. Егер авариялық оқиға мен авариялық жағдайлар орын алса, жазбалар тергеу жүргізу аяқталғанға дейін сақталады.

Тарау 3. Кемелердің портқа кіруі және порттан шығу тәртібі

Ескерту. 3-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-параграф. Жақындау туралы ақпарат

47. Кемеменің баратын портына жақындауы туралы ақпаратты мынадай жағдайда: кеме капитаны Қазақстан Республикасының теңіз портына келе жатқан кезде - порт диспетчеріне, порт капитанына және қажет болған кезде басқа мекенжайларға береді.

48. Жақындау туралы ақпарат 48 сағат бұрын, екінші рет 24 сағат бұрын беріледі және жақындап келгенге дейін 4 сағат бұрын нақтыланады. Өту ұзақтығы кемінде 48 сағат болғанда - жөнелту портынан шыққаннан кейін 2 сағат шегінде белгіленеді.

Балық аулау кәсіпшілік флоты кемелерінің капитандары кәсіпті бітіру уақытын, сондай-ақ портқа жақындау уақытын 48 сағаттан кешіктірмей хабарлайды.

49. Кеме порт акваториясында телеграфтық және телефондық радиостанциялардан басқа, ультрақысқа толқынды радиостанциялар мен спутниктік байланысы құралдарын пайдаланады.

50. Осы қағиданың 41 пунктінде көрсетілген мәліметке қосымша кеме капитаны (кеме иесі) жақындау туралы ақпаратта мынадай деректерді хабарлайды:

- 1) агент және иесінің атын;
- 2) жөнелту портын (соңғы кірген порты, кәсіп жасау ауданы, бұрғылау қондырғысы және басқалары);
- 3) кеменің басымен және артымен шөгуін;
- 4) экипаж мүшелері мен жолаушылар санын, егер болса, аурулардың санын;
- 5) жүк атауын, оның ерекше қасиеттерін, фумиганттың атауын (егер жүк кемеді фумигацияға ұшыраса), жүктің кемеді: палубада, твиндекте, трюмде (толассыз трюмдер бар болғанда - әрбір люк бойынша) орналасуын, ұзын өлшемді жүктердің бір орнының ұзындығы мен ауыр салмақта жүктердің массасын (3 т жоғары), ал жүк тиеуге бара жатқан танкер үшін - айлақ алдындағы балласт массасы мен балластан босату уақытын, бұрын әкелінген жүктің атауын;
- 6) жүк алушының атауын;
- 7) бункерге, тұщы суға, жабдықтарға қажеттілігін;
- 8) қосымша техникалық және жөндеу операцияларын орындау қажеттілігін, сондай-ақ мыналарға:
  - льялды, балластық, шаруашылық-фекальды ағынды суларды және қатты қоқысты тапсыру үшін жинаушы кемеге;
  - тіркеп сүйрететін кемелер мен тіркеп сүйреу қызметіне;
  - мұз жаруды қамтамасыз етуге;
  - лоцманға өтінім береді.

51. Кеменің барар мекенжайы өзгергенде капитан алғашқы баратын портқа берілген өтінімдерді радиogramмамен жояды.

52. Кеме капитаны өзінің жақындау туралы ақпаратында кеменің жүк қондырғыларының (механизмдерінің) ақаулары туралы хабарлайды.

53. Порттың диспетчерлік қызметі кеменің арқандап байланатын орны мен тиеу-түсіру немесе басқа жұмыстардың орындау тәсілі туралы кеменің портқа келуіне дейін 4 сағаттан кешіктірмей кемеге хабарлайды.

54. Еркін түрде берілген мұз жаруды қамтамасыз ету өтінімінде кіру туралы ақпаратқа қосымша мыналар:

- 1) су сыйымдылығы;
- 2) бас қозғалтқыштың үлгісі мен қуаты;
- 3) мұздық сыныпталуы (мұздық бекітулердің бар болуы мен санаты);
- 4) кеменің мұздан алып өтуіне әсер ететін техникалық жай-күй ерекшеліктері;
- 5) есу винтінің материалы;
- 6) отын, су, азық-түліктің бар болуы және тәуліктік шығысы хабарланады.

55. Кемелердің ең болмаса біреуі газ-тасушы, химия-тасушы, мұнай құю кемесі немесе өзінің шөгуімен ығысып қалған, жарылу қаупі бар жүкті таситын кеме, сондай-ақ сүйреткіш керуен болып табылса, олардың портқа/порттан бір мезгілдегі кіруге және шығуға жол берілмейді.

2-параграф. Келуді ресімдеу

56. Кеменің портқа келуі Порттың теңіз әкімшілігінде шекаралық, кедендік, санитарлық және карантин талаптарын сақтай отырып келген сәтінен бастап 24 сағат ішінде ресімделеді.

Кеменің келуі жалпы декларация, кеме рөлі мен жолаушылар тізімі ұсынылуы бойынша ресімделеді. Порттың теңіз әкімшілігімен осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес ресімделетін кемелердің кіруі мен шығуын есепке алу журналында кемелердің келу есебі жүргізіледі.

Ескерту. 56-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

57. Шетел кемесінің капитаны портқа келген кезде қосымша конвенциялық құжаттарды (теңіз көлігі саласында Қазақстан Республикасы қатысушы болып табылатын халықаралық конвенция анықтамасы, куәлігі және сертификаты) ұсынады.

Капитан мемлекеттік кірістер органына тасылатын жүктерге бар коносаментті және тасымалдау құжаттарды ұсынады.

58. Егер уәкілетті орган немесе басқа біліктілік қоғамы олардың техникалық жай-күйін бақылауға жауап беретін қондырғылар немесе жабдықтар мен механизмдер сынып, бүлінсе кеме капитаны портқа келген бойда осы жөнінде жазбаша хабарлайды.

59. Порт капитанының өкімі және шекаралық бақылау органдарының келісімі бойынша кеменің келуін (шығуын) ресімдеу порттың сыртқы рейдінде жүзеге асырылады.

3-параграф. Шығуды ресімдеу

60. Кеменің рейске шығуын ресімдеуді Порттың теңіз әкімшілігі кемелердің кіруі мен шығуын есепке алу журналына тиісті жазу енгізумен жүзеге асырады. Ресімдеу кемеде Кеме қатынасының тіркелімі немесе басқа біліктілік қоғамы берген құжаттары

кеменің жарамды техникалық және теңізде жүзу жай-күйін растайтын құжаттары бар болған, сондай-ақ өрттен қорғау және санитарлық-карантиндік бақылау тарапынан кедергі болмаған кезде ғана жүргізіледі.

Ескерту. 60-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

61. Кеменің теңізге шығу дайындығын теңіз портының капитаны тексереді.

62. Теңіз портының капитаны кеменің теңіз портынан шығуына мына жағдайларда:

1) кеме техникалық регламенттерде белгіленген қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмесе;

2) тиеуге, жабдықтауға, экипажды жасақтауға қойылған талаптар бұзылғанда немесе кеменің жүзу қауіпсіздігін, ондағы адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін басқа да кемшіліктер, сондай-ақ теңіз ортасына залал келтіру қаупі болғанда ;

3) кеме құжаттарына қойылатын талаптар бұзылғанда;

4) тиісті мемлекеттік органдар (шекаралық, санитарлық-карантиндік, фитосанитариялық, мемлекеттік кірістер органдары және өзге) ұйғарым бергенде;

5) Теңіз портының міндетті қызмет көрсеткені үшін ақы, төленбегенде рұқсат беруден бас тартады.

63. Кемелерді порттан шығуға дайындағанда тексеру кезінде айқындалған барлық бұзушылықтар мен кемшіліктер туралы Порттың теңіз әкімшілігінің өкілі инспекциялаушы адамдардың ескертулері және өкімдері журналына еркін түрде ресімделген жазба жазады және еркін түрде акті жасайды. Кеменің шығуын ресімдеу кезінде Порттың теңіз әкімшілігі өкіліне ескертулер жойылғаны туралы белгілер соғылған актінің данасы ұсынылады.

64. Кеме капитаны теңіз портынан шығуды ресімдеу үшін Порттың теңіз әкімшілігінің өкіліне:

1) жалпы декларацияны немесе шығу құқығына өтінішті;

2) кеме құжаттары;

3) конвенциялық құжаттары;

4) экипаж мүшелерінің дипломдары мен біліктілік куәліктерін;

65. Тіркеп сүйретілетін кеменің шығуы онда капитан басқаратын экипаж болған кезде осы Қағиданың 69-тармағына сәйкес ресімделеді. Тіркеп сүйретілетін керуеннің шығуын тіркеп сүйрететін кеме капитаны ресімдейді.

Тіркеп сүйретілетін әскери емес кеменің шығуын ресімдеу кезінде Порттың теңіз әкімшілігіне мыналар:

1) теңіз тіркеп сүйреулерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулық

2) өту жоспары;

3) тіркеп сүйреу желісінің сызбасы мен есебі ұсынылады.

Шектеулі жүзудегі кемелер мен объектілерді теңізде тіркеп сүйреу кезінде конструкторлық бюро әзірлеген және Кеме қатынасының тіркелімімен немесе өзге білікті қоғам мақұлдаған конверттеу, әртүрлі конструкцияларды, тіркеп сүйреу қондырғысының бекітпелерін, корпусты нығайту жүйесін және басқаларын ұсынады.

Тіркеп сүйреуді ресімдеу кезінде, сондай-ақ тіркеп сүйреушінің де тіркеп сүйретілетін кемеңің де теңізде жүзу жай-күйін тексерудің еркін түрде ресімделген актісі тіркеп сүйретуге рұқсат етілетін жазбамен бірге ұсынылады.

66. Егер кеме табиғи құбылыстар немесе авариялық-құтқару жұмыстарына қатысуға теңіз порты капитанының бұйрығы бойынша порттан шыққан болса, шығуды ресімдеу талап етілмейді. Осындай кемеңің капитаны, егер мүмкін болған жағдайда Порттың теңіз әкімшілігіне өзінің қолында бар барлық құралдармен шығатыны туралы хабардар етеді.

67. Шығуға арналған рұқсат 24 сағат ішінде күшінде болады, ол телефон бойынша немесе ультрақысқа толқынды радиобайланыста беріледі.

68. Портта кемеңің белгіленген мерзімнен артық кідірген жағдайда кеме капитаны бұл туралы Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды және шығуды қайтадан ресімдейді.

69. Шығуды ресімдеуден кейін экипаж құрамында немесе кемеңің техникалық жай-күйінде өзгерістер болған жағдайда капитан бұл жөнінде Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды және шығуды қайтадан ресімдейді.

70. Осы Қағиданың 59-тармағында көзделген жағдайларда кемеңің шығуын ресімдеу порттың сыртқы рейдінде жүзеге асырылады.

Тарау 4. Кемелердің портта тұру тәртібі

Ескерту. 4-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-параграф. Кемелердің рейдте тұруы

71. Егер портта КҚБҚ болмаса, кемелерді зәкірге қою немесе тұру орнын өзгерту әрбір жағдайда теңіз порты капитанының өкімімен орындалады, ол жөнінде капитан порттың кезекші диспетчеріне хабарлап отырады.

72. Кемелерде және өзге де жүзу құралдарында КҚАХЕ-72 көзделгендерден басқа навигациялық белгі болып көрінуі мүмкін оттарды көтеруге рұқсат етілмейді.

73. Зәкірде тұрған кемелер ультрақысқа толқынды радиобайланыста радиовахтаны атқарады, арнасы 16 (156,8 МГц).

74. Тәуліктің қараңғы мезгілінде зәкірде тұрған кемеде штаттық сыртқы жарықтандыру қосылады.

75. КҚАХЕ-72 көзделген оттар мен белгілерден басқа артқы жағында зәкірмен (верптермен) бекітіліп, рейдте тұрған кеме тәуліктің қараңғы мезгілінде ақ от, ал күндіз кемеңің артқы жағында борт биіктігінің жарымына дейін зәкір шынжырының қасында төмен түсірілген қызыл ту бекітіледі.

76. Катерлер мен шлюпкаларды суға түсіру теңіз портының каптанының өкімімен ғана жүргізіледі.

Осы талап суға батқандарға көмек көрсету және авариялық-құтқару жұмыстарын орындау үшін кемедегі жүзу құралдарын жедел пайдалану қажет болған жағдайға жатпайды.

2-параграф. Айлақтарды кемелерді арқандап байлауға дайындау

77. Айлақ иесі кемелердің кіруі мен шығуына айлақ дайындығын қамтамасыз етеді.

78. Айлақтарды дайындаған кезде:

1) кіретін кемеңің арқандап байлау үшін айлақтың жеткілікті бос ұзындығы қамтамасыз етіледі;

2) қалыпты арқандап байлауға (арқаннан босатуға) кедергі болатын жүктер мен басқа заттардан айлақ кордоңы босатылады;

3) арқандау (арқаннан босатуға) бойынша жұмыстар жүргізілетін айлақтың кордон маңының бөлігі мұз бен қардан тазартылады және барлық ұзындығы бойына құм шашылады;

4) кордон маңының крандары шығарылады;

5) арқандап байлау айлағында барлық көлік түрлерінің жұмыстары мен қозғалысы тоқтатылады;

6) тәуліктің қараңғы уақытында айлақтың толық жарықтандыру жүйесі қосылады. Кемеңің арқандап байланатын орны, яғни форштевтің тұрған жерің айлақ иесінің өкілі былай көрсетеді: күндіз - қызыл тумен, түнде - қызыл отпен.

79. Кеме капитаны арқандап байлауға дейін порт диспетчерінен айлақтың жай-күйі, бос кіреберіс өлшемі туралы, айлаққа кіреберістегі және оның бойындағы тереңдік туралы ақпарат алады.

3-параграф. Кемелерді арқандап байлау

80. Кемеңің айлаққа арқандап байлау үшін айлақ иесі осы Қағидаға 4-қосымшада көрсетілген есепті негізге алып саны кемеңің жалпы сыйымдылығына байланысты болатын арқандап байлаушыларды бөледі.

Кемеңің айлақта тұрған кеме бортына арқандап байлау кезінде соңғысы өз экипажының күшімен өз бортының кранцты қорғалуың қамтамасыз етеді және кемеге лақтыратың арқан ұштарың қағып алады. Жағалаудағы арқан ұштарың қағып алуды айлақ иесі қамтамасыз етеді.

81. Шағын көлемді кеме айлаққа теңіз портының капитанының өкімімен ғана арқандап байланады.

4-параграф. Кемелердің айлақта тұруы

82. Кемелерді айлақ жанында орналастыру порт диспетчерлері Порттың теңіз әкімшілігі өкілінің келісімі бойынша, ал бортта жарылу қаупі бар немесе жеңіл тұтанатын жүктер болса порттың өртті қадағалау кезекші инспекторының келісімі бойынша жүзеге асырылады. Кемелер арасындағы қашықтық кемінде 10 метр болады.

83. Кемелер мен порттық жүзбелі құралдарды өрт пирстеріне қоюға рұқсат етілмейді.

84. Айлақ жанында борты бортына тіреліп (лагымен) тұратын кемелердің жеткілікті саны әрбір нақты жағдайда теңіз порты капитанының өкімімен белгіленеді.

Осындай тұруға екі кемең капитандары келіскен кезде өндірістік қажеттілік жағдайларында теңіз портының капитаны рұқсат береді.

85. Бункерден бункерге тіркеп сүйрейтін кемелерді жіберу операцияларын қоспағанда, біреуінің бортында жарылыс қаупі немесе жеңіл тұтанатын жүктері бар, бір-біріне лагымен арқандап байланған екі кемең тұруына рұқсат етілмейді.

86. Айлақ жанында арқандап байланған кемең капитаны су бетінің, айлақ пен су түбінің ластануы мен қоқыстануын болдырмау, сондай-ақ траптар ауданындағы жерлерді қар мен кірден тұрақты тазалауды ұйымдастыру үшін барлық шараларды қабылдайды.

87. Порт кемеде жиналған ластанған сулардың және тұрмыстық қалдықтардың кез келген түрін қабылдауды қамтамасыз етеді.

88. Қатты ажыратылған мұнай өнімдерінің қалдықтары, майланған шүберектер, қоқыс, ұсақ ыдыстар, техникалық, тағам және басқа тұрмыстық қалдықтар өтінім бойынша кемеде порт ұсынған арнайы ыдыспен шығарылады.

89. Портта айлақ маңында тұрған кемеде салқындату суының құю шпигаттарын арнайы қалқандарымен жабу, ал борт сыртына шығарылатын пайдаланылған буларды қосымша құбырлармен суға жіберу қажет. Қалқандар кеме айлаққа келгенге дейін орнатылады.

90. Айлаққа кемеде берілетін түскіштер мен траптар берік бекітіледі және тұтқалармен немесе леерлермен, басқыштар ауданында жібі кемінде 30 м болатын құтқару шеңберімен жабдықталады.

Траптар мен басқыштар алаңшаларында адамдардың суға құлауын болдырмайтын қоршағыш торлар тартылады. Тәуліктің қараңғы уақытында траптар (басқыштар) жарықтандырылады.

91. Кеме жөндеу зауытының капитаны жөнделетін кемелер мен жүзу құралдарының қауіпсіз тұруын ұйымдастырады.

92. Айлақта тұрған кемеде тәуліктің қараңғы уақытында сыртқы жарықтандыру, сондай-ақ КҚАХЕ-72 сәйкес оттар қосылады.

Сұйық отыны бар танкер мен бункерлеуші, егер оның жүк танкері жүк қалдығы мен газдан тазаланбаса, жоғарыда аталған оттардан басқа, бүкіл көкжиектен көрінетін, кемінде 2 миль көріну ұзақтығымен, неғұрлым көрінетін жерді бір қызыл от, ал осы Қағиданың 1-қосымшасына сәйкес портқа кемелердің кіруі мен порттан шығуын реттейтін сигналдарға сәйкес күндіз - Халықаралық сигналдар жинағы бойынша В (Браво) туын көтереді.

93. Айлақта тұрған кемеде оның мөлшері мен ведомстволық тиесілігіне қарамастан басқыш алдында вахта (кезекші) қойылады.

Вахталық қызмет Порттың теңіз әкімшілігі телефондарының нөмірлерімен қамтамасыз етіледі.

94. Айлақта арқандалған кеме, егер абонентпен жағалаулық телефон желісімен байланысу мүмкін болмаса, спутниктік немесе ультрақысқа толқын радиобайланысын пайдаланады.

95. Бас қозғалтқыштардың, руль, зәкір және арқанды қондырғылардың істен шығуына байланысты кеме жұмыстары, сондай-ақ борт сыртында шлюпкадан немесе басқа жүзу құралдарынан істелетін жұмыстар тек теңіз порты капитанының рұқсатымен орындалады.

96. Авариялық кемеге жақын тұрған немесе оның жанынан өтетін кемелер адамдарды, кемені, жүк және басқа мүліктерді құтқару жөнінде шаралар қабылдайды. Бұл іс-қимылдарды құтқару үйлестіруші орталығы, ал ондай болмаған жағдайда Порт теңіз әкімшілігінің өкілі үйлестіреді.

97. Экипаждың оларда тұрақты болуы үшін бейімделмеген шағын көлемді кемелердің иелері кемелердің тәулік бойғы күзеті мен олардың тұрағын қадағалауды қамтамасыз етеді.

98. Жүк операциялары кезінде кеменің 5 0 аспайтын бір жағына қисаюына рұқсат етіледі. Жүк жұмыстары әрбір қайта тиеу тетіктері үшін паспорт деректеріне сәйкес жел жылдамдығы артық болған кезде жүргізіледі.

Айлақтың жанында тұратын кемелерге борттан тыс жүк крандарын, жебелерді, траптарды, шлюпбалкаларды және кемеде немесе айлақта жүк операцияларына кедергі жасайтын басқа да заттарды ұстауға рұқсат етілмейді.

5-параграф. Тұру орнын ауыстыру

99. Тұру орнын алдағы ауыстыру туралы порттың кезекші диспетчері кеме капитанына жұмыс уақытында, егер теңіз портын капитанының өкімімен өзге мерзімдер белгіленбесе 2 сағаттан кешіктірмей хабарлайды.

100. Кеме орнын ауыстырған және басқа кемеңің бортына үстінен арқандап байланған жағдайда, онда соңғы кеме бұл жөнінде ауысу басталарға дейін кемінде 1 сағат бұрын ескертіледі.

101. Кемеңің бір айлақтан басқасына ауыстыру немесе оны айлақтан рейдке апару кемеде капитан немесе кеме капитанының аға көмекшісі болған кезде жүргізіледі.

102. Айлақ бойы кемеңің алдағы қайта тарту жағдайында, оған басқа кемедең әкелінген арқандар, бұл жөнінде басқа кеме капитанының вахта көмекшісіне хабарланғаннан кейін беріледі. Егер арқандарды беру кезінде олар басқа кеме арқандарымен қыстырылып қалса, басқа кемеңің вахта қызметі өзіңің байлау арқандарын осы уақытқа босатады.

6-параграф. Дауыл кезіндегі іс-қимылдар

103. Порттың теңіз әкімшілігі ауа райының күрт бұзылатыны туралы деректер алысымен порт акваториясындағы кеме иелеріңің диспетчерлік қызметіне және порт айлақтарында тұрған барлық кемелердің капитандарына жедел хабарлайды.

104. Кеме капитаны дауыл туралы ескерту алған кезде немесе ауа райы нашарлауының анық белгілері болған кезде кеме қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды.

105. Теңіз портының капитаны дауыл туралы ескерту алысымен порттың диспетчерлік қызметіне дауыл кезінде порттан шығуы тиіс кемелердің тізімін, сондай-ақ портта қалатын кемелердің қолайлы жабық жерлерде орналасуын ескере отырып, тұруға көшуін хабарлайды. Бір мезгілде кеме капитандарына, Порттың теңіз әкімшілігіңің тиісті құрылымдық бөлімшелеріне және диспетчерлік қызметке портта қалған кемелер мен жүзу құралдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде қажетті іс-шаралар жүргізу туралы нұсқаулар береді.

7-параграф. Қыстау және портта қазықта тұру

106. Кеме иесіңің немесе кеме капитанының еркін түрде өтініші бойынша кемеңің қысқы тұру, жөндеуге немесе қазықта тұру мүмкіндігі туралы шешімді әрбір жағдайда порт иесі қабылдайды, онда әрбір кеме бойынша мыналар көрсетіледі:

- 1) үлгісі, атауы, тіркеу нөмірі, ұзындығы, ені және шөгуі;
- 2) тіркелген порты;
- 3) портта қалаған тұру орны;
- 4) капитанның немесе жауапты адамның тегі;
- 5) кемеде қыстап қалатын экипаж мүшелеріңің немесе кемеде тұратын күзетшіңің тектері;
- 6) команданың (күзетшілердің) вахта қызметін жүргізу тәртібі мен кезекшілік кестесі;

7) кеме иесі мен капитанның мекенжайлары;

8) кемелерді орналастыру схемасы.

Өтінішке кемеде өртке қарсы іс-шаралар жүргізілгені туралы теңіз портының қорытындысы қоса беріледі.

Бірнеше кемелер қыстаған кезде кеме иесі керуен қалыптастырады, керуеннің барлық кемелерінің тұру қауіпсіздігіне жауапты керуен капитанын тағайындайды.

107. Кеме капитаны қыстау портынан шыққан жағдайда, ол жоқ кезеңде кемеге және экипажға жауапты адам туралы теңіз порты капитанын хабардар етеді.

108. Қыстауға қойылған кемелерде кеме иесі әзірлеген, бекіткен және теңіз порты капитанымен келісілген кемеінің тұрақта тұруы кезеңінде кеме қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша іс-шаралар жоспары болады.

109. Құйылма кемелерін тұраққа қою алдында танкілер мен сорғы бөлімшелерін толық тазалау және газдарынан желдету орындалады.

110. Қыстайтын кемеде сұйық отын қоры порттың өрттен сақтандыру күзетінің рұқсатымен ғана қалдырылады.

111. Тұру кезінде кемелер теңіз портының өртке қарсы қауіпсіздік қызметімен және Порттың теңіз әкімшілігімен байланыспен қамтамасыз етіледі.

Тарау 5. Кемелер жүзген және тұрған кезде порт акваториясындағы құрылыстардың қауіпсіздігі және сақталуы

Ескерту. 5-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

112. Порт айлағында бұрмалармен жұмыс істеуге рұқсат етілмейді. Теңізге шығар алдында қозғалтқышты дайындау кезінде сақтық шараларын сақтай отырып, бұрманы қысқа уақытқа бұруға рұқсат етіледі.

113. Катерлерден, шлюпкалардан және салдардан:

1) кеме қатынасы фарватерлерінде және арналарда;

2) кемелер жүзуі мен тұруына арналған рейдтер мен плестерде;

3) өнеркәсіп кәсіпорындарының айдыны шегінде, порттың жүк аудандары мен күзет айлақтарында балық аулауға рұқсат етілмейді.

Сонымен қатар кемелер тұруға арналған айлақтардан, пристандардан және басқа құрылыстардан балық аулау жүргізілмейді.

114. Навигациялық жабдықтардың жағалаудағы және жүзбелі құралдары навигация кезінде оларды ауыстырған кезде алынады (сөндіріледі).

115. Портқа (арнаға) кіреберістерде және портта:

1) қандай да бір навигациялық жабдық құралдарын орнатуға;

2) жарық шығару жағалаулық және жүзбелі навигациялық жабдық құралдарының іс-қимылы аймағында қандай да бір оттарды орнатуға;

3) тарту және порт навигациялық белгілерінің іс-қимылы аймағында жүк жинап қоюға;

4) навигациялық жабдық құралдарының көрінуін нашарлатуы мүмкін кез келген құрылыстар салуға рұқсат етілмейді.

116. Навигациялық жабдық құралдарының көрінуін жабатын өсіп тұрған ағаштар мен бұтақтар мерзімділікпен шабылуға жатады.

117. Портта көпір, әуе кабельдері өткелдерін, байланыс және электр беру желілерін орнату және салу, құбырларды салу және басқа жұмыстар, сондай-ақ радиожүйе салу теңіз портының капитанымен келісім бойынша жүргізіледі.

118. Жүзбелі маяктарға, буйларға және басқа жүзбелі навигациялық жабдық құралдарына жақындауға және арқанмен байлануға рұқсат етілмейді.

119. Навигациялық жабдық құралдарының бүлінгенін немесе штаттық орнынан ауысқанын байқаған адамдар бұл жөнінде Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды.

120. Порттағы кемелердің сыртын сырлау жұмыстарын жүргізу теңіз порты капитанының келісімі бойынша орындалады.

121. Басқа кемеден немесе порттан өртті байқаған кеме дабыл сигналын береді, ол туралы теңіз портының өртке қарсы қауіпсіздік қызметіне және Порттың теңіз әкімшілігіне жедел хабарлайды және өрт сөндіруді басқаруды жүзеге асыратын адамның нұсқауы бойынша өрт сөндіруге қатысады.

122. Портта немесе кемеден шыққан өртті сөндіру үшін Порттың теңіз әкімшілігі порттағы адамдарды немесе кез келген ұйымдар мен кемелердің өрт сөндіру құралдарын қатыстырады.

123. Портта қандай да бір объектіде шыққан өртті сөндіруге порттың (қаланың) өрт сөндіру командасы келгенге дейін адамдарды және материалдық құндылықтарды эвакуациялауға басшылық етуді авариялық объектінің бастығы жүзеге асырады.

124. Өрт болған жерге өрт сөндіру күзеті өкілдері келгенде өрт сөндіруді басқаруды аға өрт сөндіру бастығы өзіне алады. Өрт сөндіруді басқарған авариялық объектінің бастығы оған өрт көзі, оны жою жөнінде қабылданған шаралар, сондай-ақ үй-жайлардағы өрт сөндірумен айналысқан адамдардың саны туралы барлық қажетті мәліметтерді хабарлайды.

125. Кемеден өрт шыққан кезде өрт сөндіру кеме экипаждары мен жағалаудағы өрт сөндіру күзеті бөлімшелерінің өзара әрекетімен ұйымдастырылады.

126. Порттың барлық ғимараттарына, құрылыстарына және объектілеріне еркін кіру қамтамасыз етіледі. Кірме жолдардың қоқыстануына және оны қоймалау мақсаты үшін пайдалануға жол берілмейді.

127. Кемелер тұрған жерлердегі пристер мен айлақтар халықаралық үлгідегі " жағалау" жарамды өтпелі жалғағыштармен жабдықталады, олар оған өрт туындаған жағдайда су беру үшін халықаралық үлгідегі "кеме" кемелік өтпелі жалғағышты қосуға мүмкіндік береді.

128. Кемелер мұнай айлақтары ауданында және танкерлер тұратын жерлерде тұрған кезде ұшқын сөндіргіш қорғанышпен қамтамасыз етіледі.

129. Өрт қаупі бар жүктермен операциялар орындайтын кемелер тұрағына 100 метрден жақын жерде от қолдануға және ашық от жағуға байланысты жұмыстар жүргізуге рұқсат етілмейді.

130. Бункерлейтін немесе бункерленетін кемеде өртке қарсы іс-шаралары жүргізілмеген жағдайда, сұйық отыны бар кемені бункерлеуге рұқсат етілмейді.

131. Найзағай болған кезде құйылма және ыдыстағы мұнай өнімдерін тиеп-түсіру жүргізілмейді. Найзағай болған кезде танкерлер мен газ өткізу құбырлары жабылады.

132. Танкерді тіркеп сүйреген кезде тіркеп сүйрететін кемедегі өртке қарсы сақтық режимі тіркеп сүйретілетін кемедегідей сақталады.

133. Өздігінен жүрмейтін мұнай құю баржасынан мұнай базасына немесе кемеге мұнай өнімдерін құйған кезде осы баржаға жақын жерде оны (кеме) мұнай базасынан дереу әкетуге дайын тіркеп сүйрейтін кеме тұрады.

134. Портта құрылыс және өзге жұмыстарды жүргізген, олар туралы мәліметтер басшылық құжаттар мен карталарда көрсетілетін қажет ұйымдар мен адамдар порт капитанына навигациялық әдістемелерді кейіннен түзету үшін қажетті материалдар ұсынады.

135. Жұмыс ауданындағы навигациялық қоршауды осы жұмыстарды жүргізуге мүдделі, тапсырыс беруші ұйымның есебінен портта навигациялық жағдайды қамтамасыз ететін ұйым жүргізеді.

136. Гидротехникалық құрылысқа зақым келтірген кеме капитаны бұл тұрақ туралы Порттың теңіз әкімшілігіне жедел хабарлайды.

137. Портта сүңгуір жұмыстары тәуліктің күндізгі уақытында және теңіз порты капитанның өкімімен ғана жүргізіледі.

138. Сүңгуір жұмыстарын жүргізетін орыннан өткен кезде барлық кемелер, катерлер мен шлюпкалар күні алдын ала рұқсат етілетін шекке дейін жылдамдықты азайтады және аса сақтықты сақтайды.

Сүңгуір жұмыстары жүргізілетін жерде зәкір тастауға рұқсат етілмейді.

139. Порттағы сүңгуір жұмыстары жүргізілетін ауданда кемелерді қайта орналастыру жағдайында кезекші диспетчер сүңгуір жұмыстарымен айналысқан кемені ол туралы 1 сағаттан кешіктірмей ескертеді.

Қазақстан Республикасының
теңіз порттарында және оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұрақта тұру
қағидаларына
1-қосымша

Портқа кемелердің кіруі мен порттан шығуын реттейтін сигналдар

--	--	--

Сигнал №	Сигнал түрі		Сигнал мәні
	Күндіз	Түнде	
1.	Бірінің үстіне бірі орналасқан үш қара шар	Бірінің үстіне бірі орналасқан үш қызыл от	Айтарлықтай оқиғалар жағдайында (мысалы фарватердің жабылуы) кіруге мүлдем тыйым салынады
2.	Екі қара шар арасында төбесі жоғары қарай тігінен орналасқан қара конус	Тігінен қызыл оттар арасында орналасқан ақ от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге тыйым салу (мысалы фарватерге порттан шығатын кемелерге ғана рұқсат етіледі)
3.	Төбесі төменге қараған конус, оның астында ұшы жоғары қараған қара конус, осы конустың астында қара шар	Жоғарыдан төмен тігінен : жасыл от, ақ от, қызыл от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге және шығуға тыйым салу (мысалы, жер қазу керуенінің, кабель кемесінің жұмысы кезінде)
4.	Төбесі төменге тігінен қараған қара конустар арасындағы төбесі жоғары қараған қара конус	Жоғарыдан төмен тігінен : жасылот, ақ от, жасыл от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге тыйым салу (мысалы, фарватерге портқа кіретін кемелер ғана жіберіледі)
5.	Тігінен жоғары қараған ортасында қара шары бар екі қара цилиндр	Ортасында қызыл оты бар екі ақ от	Гавандар мен рейдтер бойынша шағын өлшемді корабльдермен, катерлермен және шлюпкалармен қозғалуға тыйым салынады

Қазақстан Республикасының
теңіз порттарында және оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұрақта тұру
қағидаларына
2-қосымша

Мұзжарғыштар мен алып өткізілетін кемелер арасындағы байланыс үшін қолданылатын халықаралық сигналдар

Сигнал нөмірі	Сигнал	Сигнал мәні	
		мұзжарғыштан	өткізілетін кемеден (лерден)
1	2	3	4

Мен алға жүремін (мұз

1

А (Альфа)

. –

Алға жүріңіз (мұз арнасы
бойынша жүріңіз)

			арнасы бойынша жүремін)
2	G (Гольф) - -	Мен алға жүремін, соңымнан жүріңіз	Мен алға жүремін, соңыңнан жүремін
3	J (Джулиэт) - - -	Соңымнан жүрмеңіз (мұз арнасы бойынша жүріңіз)	Мен соңынан жүрмеймін (мұз арнасы бойынша жүремін)
4	P (Папа) . - -	Жүрісті азайтыңыз	Мен жүрісті азайтамын
5	N (Новэмбер) -	Қозғағышты тоқтатыңыз	Мен қозғағышты тоқтатамын
6	H (Хотел)	Қозғағышқа кері жүріс беріңіз	Қозғағышқа кері жүріс беремін
7	L (Лима) . - ..	Кемені дереу тоқтатыңыз	Мен кемені тоқтатамын
8	4 (Картэфоур) .... -	Токта. Мен мұзда тұрып қалдым	Токта. Мен мұзда тұрып қалдым
9	Q (Кэбэк) - - -	Кемелер арасындағы қашықтықты қысқартыңыз	Мен қашықтықты қысқартамын
10	V (Браво) - ...	Кемелер арасындағы қашықтықты ұлғайтыңыз	Мен қашықтықты ұлғайтамын
11	5 (Пантафайв)	Назар аударыңыз	Назар аударыңыз
12	Y (Янки)	Тіркеп сүйреуді қабылдауға (жіберуге) дайындалыңыз	Тіркеп сүйреуді қабылдауға (жіберуге) дайынмын

Ескертпе:

1. Дыбыстық немесе жарықтық құралдармен К (Кило) (-. -) сигналын кемелерге радиосигналдарға үздіксіз бақылау жүргізу міндетін еске алу үшін мұзжарғыш пайдалануы мүмкін.

2. Егер бір кемеден көп алып өтілетін болса, онда кемелер арасындағы қашықтық мүмкіндігінше тұрақты ұсталады: ол үшін өз кеменің және алда келе жатқан кеменің жылдамдығын бақылау қажет. Егер өз кеменің жылдамдығы азайған болса, онда артта келе жатқан кемеге назар аудару сигналын беру қажет.

3. Осы сигналдарды пайдалану Кемелердің теңізде соқтығысуының алдын алу халықаралық ережелерін орындаудан ешқандай кемені босатпайды.

4. Мұзжарғыштан берілген (.. -..) сигналы "Алға жылжуды тоқтатыңыз" дегенді білдіреді және мұзжарғыштың алдындағы және оған жақындаған немесе алыстаған мұздық арнадағы кемеге ғана беріледі. Кемеден мұзжарғышқа берілген осы бір (.. -..) сигнал "Мен алға жүруді тоқтаттым" дегенді білдіреді. Көрсетілген сигнал радио арқылы берілмейді.

Мұз операциялары үдерісіне пайдаланылуы мүмкін қосымша сигналдар

№	Сигнал	Сигнал мәні
1	* E (Эко).	Мен бағытымды оңға өзгертемін
2	* I (Индия)..	Мен өз бағытымды солға өзгертемін
3	* S (Сизра)...	Менің қозғағыштарым кері жүріске жұмыс істейді
4	*M (Майк) --	Менің кемем тоқтатылды және суға қатысты жүрісі жоқ

Ескертпе:

Жұлдызшамен (*) белгіленген сигналдар, оларды дыбыс ретінде бергенде Кемелердің теңізде соқтығысуының алдын алу халықаралық ережелеріне сәйкес қана қолданылуы мүмкін.

Мұзжарғыш пен өткізілетін кемелер алмасатын бір әріпті сигналдар осы кестеде аталған мәнді білдіреді және тек дыбыс пен көру сигналдары арқылы немесе радио арқылы берілуі тиіс. Мұздан өткізу кезінде жоғарыдағы бір әріпті сигналдардан басқа қосымша екі әріпті сигналдар да қолданылуы мүмкін:

(Уиски Майк) - Мұздан өткізу қазір басталды. Мұзжарғыштар мен өткізілетін кемелер арасындағы байланыс үшін арнайы сигналдарды пайдаланыңыздар және дыбыс, көру және радиосигналдарды бақылауды үздіксіз жүргізіңіздер.

(Уиски Оска) жүріңіз - Мұздан өткізу аяқталды. Алған бағытыңызға жүріңіз.

Қазақстан Республикасының
теңіз порттарында және оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұрақта тұру
қағидаларына
4-қосымша

Кемені айлаққа арқандап байлау үшін арқандап байлаушылардың қажетті саны

№	Кеме сыйымдылығы (тіркелімдік тоннамен)	Арқандап байлаушылар саны
1	300 дейін	1
2	300-ден 1500 дейін	2
3	1500-ден 2500 дейін	3
4	2500-ден 5000 дейін	4

5	5000-нан 10000 дейін	6
6	10000-нан 20000 дейін	8
7	20000 артық	10

Қазақстан Республикасының
теңіз порттарында және оларға
кіреберістерде кемелердің жүзу
және тұрақта тұру
қағидаларына 5-қосымша

Ескерту. Қағида 5-қосымшамен толықтырылды - ҚР Инвестициялар және даму министрінің 28.12.2018 № 941 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

Кемелердің кіруі мен шығуын есепке алу журналы

Порт _____
(порттың атауы)

Кірудің реттік нөмірі	күні	уақыты	Кеменің атауы	Кеменің түрі	Кеменің туы	Тіркеу порты	Тірк. тонна сыйымдылығы		дедвейт
							жалпы	таза	

кестенің жалғысы

Кеменің шөгүі	экипаж	жолаушы	Жөнелту порты	жүк		Айлақтың атауы және нөмірі				
				атауы	саны					
Шығудың реттік нөмірі	күні	уақыты	Кеменің атауы	Кеменің түрі		Кеменің туы	Тіркеу порты	Тірк. тонна сыйымдылығы		дедвейт
								жалпы	таза	

кестенің жалғысы

Кеменің шөгүі	экипаж	жолаушы	Баратын порты	жүк		Айлақтың атауы және нөмірі
				атауы	саны	